

UTANRIKSDEPARTEMENTET (UD) OG DIREKTORATET FOR UTVIKLINGSSAMARBEID (NORAD)

TILSKOTSORDNINGAR FOR DET HUMANITÆRE BISTANDS- OG UTVIKLINGSSAMARBEIDET TIL NORSKE OG INTERNASJONALE FRIVILLIGE AKTØRAR

RETNINGSLINJER

1. Føreord

Samarbeidet som fell inn under desse retningslinjene, omfattar både humanitært hjelpearbeid på kort og mellomlang sikt, støtte til freds- og forsoningsprosessar, menneskerettar og demokratiutvikling og langsiktig utviklingssamarbeid.

Ordningane tar primært sikte på å styrkje det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål. Med "det sivile samfunn" meiner ein her dei formelle og uformelle nettverk som er verksame i spennet mellom stat og familie. Bistand retta mot det sivile samfunn omfattar ikkje berre aktørar, men òg rammevilkår, møteplassar og samhandling som gjev aktørane påverknadsmoglegheiter og handlingsrom. Norske frivillige organisasjonar og aktørar har særleg gode føresetnader i samarbeidet med sivile samfunn i utviklingsland, i eigenskap av den rolla dei spelar i norsk samfunnsutvikling.

Organisasjonar og nettverk i sivile samfunn kan gje fattige kvinner og menn ei stemme og styrkje evna og moglegheitene deira til å påverke samfunnsmessige rammevilkår og praktisk politikk. Ein føresetnad er at folkesetnaden oppfattar si eiga påverknadskraft som legitim, og at det finst arenaer og kanalar for å artikulere interesser og synspunkt. Respekt for ytrings-, organisasjons- og forsamlingsfridom, retten til innhenting og spreining av informasjon og respekt for sivile og politiske rettार er grunnleggjande.

Tilskot til den humanitære innsatsen og utviklingssamarbeidet til dei frivillige organisasjonane er eit supplement til multilateralt og bilateralt utviklingssamarbeid. Frivillige krefter, interessegrupper og organisasjonar er nødvendige pådrivarar, vegvisarar, korrektiv og partnarar i utviklingsprosessen i eitkvart land. Det sivile samfunn i eit land speglar dei motsetnader og konfliktlinjer som pregar samfunnet lokalt og nasjonalt. Fordeling av roller mellom det offentlege, marknadskreftene og det sivile samfunn er kvart land sitt nasjonale ansvar og varierer frå land til land, avhengig av nasjonal politikk og nasjonale rammevilkår. Forståing av dei ulike aktørane si rolle i eiga samfunnsutvikling må leggjast til grunn for utviklingssamarbeidet.

Internasjonale utviklingsmål og auka behov for humanitær innsats utfordrar alle aktørar i internasjonalt samarbeid til effektiv samordning og effektiv bruk av knappe ressursar, basert på klar og strategisk definert rollefordeling. Samarbeidet med dei sivile samfunn må rettast inn på ein måte som effektivt bidreg til samfunnsmessige endringar i tråd med internasjonale utviklingsmål.

Styrking av lokal kapasitet og lokalt eigarskap står sentralt. Innsats for å utvikle fungerande demokrati og respekt for menneskerettar er ein viktig føresetnad for utviklinga og stabiliteten til eitkvart land.

Fattigdomsreduksjon, folket si deltaking i avgjerder som vedkjem dei og fremjing av godt styresett bidreg til å gje eit godt grunnlag for å redusere valdelege konflikhtar og omfanget av naturkatastrofar. Det er den fattige sivile folkesetnaden som blir ramma hardest i valdelege konflikhtar og ved naturkatastrofar. Lokal kapasitet til krisehandtering bidreg til å førebyggje konflikhtar og krig, til å styrkje gjenoppbygging og til å lindre skadeverknader av nye katastrofar. Førebygging av konflikhtar og intensivt arbeid for fred og forsoning føreset at det humanitære arbeidet blir tilstrekkeleg integrert i det langsiktige utviklingsarbeidet.

2. Mål for tilskotsordningane

Desse tilskotsordningane baserer seg på Stortingsmelding nr. 19 (1995-96) "Ei verd i endring", samt årleg St. prp. nr. 1.

Tilskotsordningane skal gjere det mogleg for organisasjonar og aktørar å bidra effektivt til sentrale mål for norsk utviklingspolitikk, som:

- berekraftig kamp mot fattigdom og støtte til nasjonale fattigdomsstrategiar,
- rask, effektiv og kvalitativ god humanitær bistand til offer for naturkatastrofar og naudsituasjonar som følgje av krig og konflikhtar,
- førebygging av naturkatastrofar og styrking av lokal kapasitet for krisehandtering,
- fred og forsoning i konfliktsituasjonar, både gjennom førebygging og under gjenoppbygging etter krig og konflikhtar,
- fremjing av menneskerettane, prinsippa i rettsstaten, politisk pluralisme og demokrati,
- vern og styrking av naturressursgrunnlaget og det lokale miljøet,
- styrkt folkeleg deltaking i lokale og nasjonale avgjerdsprosessar,
- auka tilgang for fattige til sosiale, økonomiske og politiske ressursar,
- det å meistre og kontrollere hiv/aidsepidemien og konsekvensar av den,
- auka deltaking av kvinner i avgjerdsprosessar og betring av livssituasjonen til kvinner,
- fremjing av funksjonshemma sine rettar,
- fremjing av barn sine rettar,
- fremjing av urfolk og minoritetar sine rettar,
- styrkt solidaritet mellom folkesetnaden i Noreg og folkesetnaden i utviklingsland

3. Prinsipp

Alle tilskot under desse ordningane gjeld tiltak i land som til ei kvar tid er omfatta av OECD/DAC si liste over ODA - godkjende land. Unntaksvis kan ein yte tilskot til land som ikkje er ODA godkjende. For nokre av ordningane blir det dessutan lagt særskilde geografiske eller tematiske føringar.

Samarbeidet mellom Utanriksdepartementet/Norad og dei frivillige aktørane er basert på respekt for identiteten, sjølvstendet og særpreget til tilskotsmottakar.

Det blir stilt dei samme krav til verksemd under desse tilskotsordningane som til anna norsk bistand med omsyn til mottakarorientering og mål- og resultatretting. Det blir lagt vekt på strategisk samspel mellom ulike utviklingsaktørar for å oppnå utviklingsmåla.

Verksemnda må planleggjast og drivast på ein slik måte at ho gjev mest mogleg effektiv og målretta bidrag til fattigdomsreduksjon. Det blir forventa at ein skildrar og grunngjev samarbeidsrelasjonar og tiltak i forhold til annan relevant innsats i det sivile samfunn og i offentlig sektor.

Lokale ressursar skal fagleg og økonomisk vere utgangspunktet for forma, omfanget og ambisjonsnivået til samarbeidet. Hovudvekta skal ein leggje på samarbeid med partnarar i det sivile samfunn. Lokale eller sentrale styresmakter i samarbeidslandet kan vere samarbeidspartnarar når dette bidreg til kapasitetsbygging og institusjonsutvikling innafor ansvarsområda deira, og når tilskotsmottakaren har særleg kompetanse.

Tiltaka skal gje nødvendige moglegheiter for fleksibilitet og utprøving. Samarbeidet skal ta sikte på å bygge opp kapasitet hos den lokale samarbeidspartnaren. Systematisk eigenlæring, utveksling av idear og kunnskap og spreing av erfaringar skal vektleggjast. Det skal leggjast vekt på systematisk læring, bl.a. gjennom regelmessige gjennomgangar og evalueringar av aktiviteten.

Verksemnda må gjennomførast på ein slik måte at tiltaka ikkje svekkjer styringsansvaret og styringsevna til dei nasjonale styresmaktene.

Ein føreset at eit tiltak alt frå starten av inneheld mål og planar for å oppnå nødvendig berekraft, slik at den langsiktige verknaden av tiltaket kan oppretthaldast, òg etter at den eksterne bistanden er fasa ut.

Når tilskotet er innvilga for å avhjelpe akutte humanitære kriser, kan ein avvike frå dei ordinære krava som blir stilte.

For alle tiltak skal resultatata av verksemnda komme den lokale folkesetnaden til gode, uavhengig av sosial bakgrunn, kjønn, livssyn, politisk oppfatning og etnisk eller kulturell tilhøyrsl.

4. Tilskotsmottakaren

Ein føreset at tilskotsmottakaren:

- er ein sjølvstendig juridisk einskap med eigne vedtekter og eit ansvarleg styre,
- har utarbeida ein strategi for engasjementet sitt i utviklingsland,
- har eit tilstrekkeleg økonomisk grunnlag for det arbeidet som skal gjennomførast, samt nødvendig fagleg og administrativ kompetanse og kapasitet til prosjektarbeid og forvaltning,
- kan mobilisere og engasjere medlemsmassen sin eller støttespelarane sine i arbeidet utover å samle bidrag.

Tilskotsmottakarar kan vere norske frivillige organisasjonar, fagforeiningar, organiserte interessegrupper, religiøse rørsler, utdanningsinstitusjonar og forskingsmiljø m.m.

Tilskotsmottakaren må synleggjere ein samanheng mellom eigen kompetanse og kapasitet og dei tiltaka som ein søker støtte til. Ein må òg synleggjere at tilskotsmottakaren tilfører samarbeidet ein meirverdi ut over dei reint økonomiske bidraga.

Ein føreset at norske tilskotsmottakarar deltar i informasjons- og haldningsskapande arbeid ovanfor norsk opinion.

Støtte kan etter særleg vurdering gjevast til uavhengige, frivillige, internasjonale organisasjonar eller organisasjonsnettverk som arbeider regionalt eller globalt i fleire land. Internasjonale aktørar med base i land i sør vil bli prioriterte. Støtta er underlagt dei samme vilkår som elles gjeld for tilskotsordningane.

Tilskotsmottakaren må òg oppfylle dei krav som til ei kvar tid blir stilte til økonomiforvaltning og bistandsfagleg kvalitet.

5. Samarbeidsordningar og tilskot

Samarbeidsform og finansieringsvilkår vil variere, avhengig av den type tilskotsordning tiltaket fell inn under. Nedafor blir det gjort greie for dei ulike tilskotsordningane.

Det skal først ein dialog med tilskotsmottakaren om prioriteringar og rammevilkår for samarbeidet, der ein så langt råd er skal sjå alle typar tilskotsordningar i samanheng.

Tilskot vil bli rekna ut på grunnlag av dei budsjetterte utgifter som er direkte knytt til den aktivitet som ein søker om støtte til.

Ein må dokumentere i søknaden kva for ein eigeninnsats den norske og den lokale partnaren vil bidra med i gjennomføringa av den planlagde aktiviteten.

Tilskot vil bli gjevne på dei vilkår som er oppgjevne i tilsegnsbrevet. Ved mottak av tilskot ser ein vilkåra som godtekne.

Ein tar atterhald om årleg løyve over statsbudsjettet. Det vil òg bli stilt krav til at forvaltninga av tilskotet oppfyller vilkåra i tilsegna og gjeldande krav til økonomiforvaltning.

5.1. Langsiktig utviklingssamarbeid. Løyve øymerka for frivillige aktørar

For å utnytte dei norske frivillige aktørane sine gode føresetnader og kompetanse, vil tilskot frå denne globale ordninga særleg bli retta mot å styrkje det sivile samfunn.

Tilskot kan bli gjevne til tiltak i dei landa som til ei kvar tid er omfatta av DAC si liste over ODA-godkjende land, og skal grunngjevast ut frå den særlege rolla tilskotsmottakaren meiner å ha i utviklingssamarbeid med partnerorganisasjonar i det sivile samfunn.

Samarbeidet skal styrkje samarbeidspartnarane si evne til å samhandle, òg med styresmakter, og til å påverke samfunnsutviklinga på måtar som gjev fattige og marginaliserte grupper større deltaking og betre moglegheiter for endring av levemåte og livsgrunnlag. Støtte til organisering, kapasitetsbygging, styrking av sosiale nettverk, informasjonsutveksling, kunnskapsutvikling og entreprenørverksemd er viktige innsatsområde for eit endringsorientert utviklingssamarbeid med det sivile samfunn. Tilskot til tenesteyting gjennom denne ordninga bør berre bli gjevne dersom slik tenesteyting bidreg til å styrkje partnaren sin kapasitet og evne til organisering.

Ein kan yte tilsegn om støtte for inntil fem år om gongen, avhengig av samarbeidsmodell og avtaleform.

Den årlege rapporteringa må dokumentere at tilskotsmottakaren har dekkja minimum 10 % av rekneskapsførde kostnader med egne kontante midlar.

Tilskotsmottakaren kan nytte inntil 8 % til dekning av administrative kostnader.

Ein skal òg rapportere om samarbeidsrelasjonar og om korleis tiltaket sine resultat bidreg i ein breiare nasjonal utviklingssamanheng.

Ein kan søkje om fritak frå kravet om minimum 10 % egne kontante midlar innafor særleg prioriterte satsingsområde for norsk bistand.

Søknaden skal ein rette til Norad.

5.2. Geografisk og tematisk baserte løyve

Slike løyvingar er ikkje øymerka for frivillige aktørar, men er opne for tilskot til frivillige aktørar si verksemd på dei premissar som til ei kvar tid går fram av føremålet og avgrensinga til løyvet. Det blir føresett at ein har spesialkompetanse og at ein godtar dei særlege vilkår og strategiske føringar som er knytte til løyvet sine spesifiserte mål og verksemda sin eigenart.

Det kan bli gjeve støtte til tenesteyting innafor til dømes primærnæringar, utdanning og helse, med vekt på effektiv og relevant verksemd som bidreg til å utvikle og fornye arbeidsformer og til å skape langsiktig organisatorisk og økonomisk berekraft. Slik tenesteyting må overhalde nasjonale strategiar og standardar, og ta omsyn til likehandsaming og fordeling. Tilskotsytaren har rett til å vurdere val av samarbeidspartnar og lokalisering, samt krav til koordinering og samhandling.

Tilskot vil bli rekna ut frå budsjetterte utgifter knytte til den verksemda som ein søker om tilskot til, og vil basere seg på ei heilskapleg vurdering av verksemda i forhold til den samla norske satsinga innafor dei aktuelle landa og dei tematiske satsingsområda.

Krav om eigeninnsats og reglar for dekking av administrasjon gjeld som for det øymerka løyvet (5.1), der det ikkje blir gjort særskilde unntak.

Tidsrammer, krav til rapportering og rutinar for samhandling vil vere avhengig av prosjektet sin karakter, og skal framgå i avtalen.

Søknaden skal ein rette til den ansvarlege forvaltingsinstansen:
Norad for langsiktig utviklingssamarbeid og
Utanriksdepartementet for overgangsbistand.

5.3. Humanitær bistand og støtte til MR- og demokratiltak

Tilskot etter ordninga skal bidra til rask, effektiv og kvalitativt god humanitær bistand til offer for naturkatastrofar, flykningar og andre som er ramma av naudsituasjonar som følgje av krig og konflikhtar. I tillegg skal tilskot etter ordninga bidra til fred og forsoning i konfliktsituasjonar, både gjennom førebygging og under gjenoppbygging etter krig og konflikt, samt gjennom fremjing av menneskerettar, prinsippa i rettsstaten, politisk pluralisme og demokrati.

Tilskot kan bli gjevne til prosjekt innafor ei avgrensa tidsramme. Så snart tilhøva tillet det skal ein slutte av prosjekta.

Når avtalen blir inngått skal det liggje føre ei vurdering av den sannsynlege tidsramma for organisasjonen si deltaking i det humanitære arbeidet, samt kva for nokre føringar organisasjonen sjølv legg til grunn for samarbeid med lokale partnarar, som overføring av ansvar til partnarar eller utfasing.

Lokal overtaking, kompetanseoppbygging og styrking av lokal kapasitet skal så langt som mogleg vere ein integrert del av prosjekta.

Etter at søknaden er levert, kan det bli innvilga tilskot til prosjekt og eventuelt til heimeadministrasjon.

Søknaden skal ein rette til UD.

6. Ansvar

Søknadene blir vurderte av UD eller Norad, avhengig av kva for ei samarbeidsordning tiltak(a) fell inn under. Tilskotsytaren tar avgjerder om tilsegn, og utformar utkast til eventuelle avtalar.

Tilskotsmottakaren er ansvarleg for forvaltning av tilskot i samsvar med tilsegna og den avtalen som er inngått, frå ein mottar beløpet, til alle vilkår er oppfylde. Ansvar for gjennomføring og styring av verksemda skal regulerast av ein avtale mellom tilskotsmottakaren og ein eventuell lokal partnar.

Utanriksdepartementet er klageinstans for avgjerder tatt av Norad.

7. Avtaleformer

Samarbeidet med tilskotsmottakarane blir regulert av retningslinjene for tilskotsordningar, krav til økonomiforvaltning av tilskot, tilsegnsbrev og eventuelle avtalar.

Ein kan søkje om tilskot for ein periode på inntil 12 månader etter den humanitære ordninga (jfr. 5.3)

Etter at søknaden er levert kan ein inngå ein langsiktig avtale med tilskotsmottakaren, dersom tilskotsmottakaren oppfyller alle minimumskrav og har omfattande erfaring frå utviklingssamarbeid støtta av Norad. Avtalepartnaren må i det tidlege samarbeidet ha utvist kapasitet og kompetanse til å utnytte bistandsmidlar på ein effektiv måte, og må kunne dokumentere å ha etablert tilfredsstillande rutinar for oppfølging, planlegging, gjennomføring og evaluering av eiga bistandsverksemd.

Ei samanslutning av fleire sjølvstendige aktørar som har etablert eit felles bistandssekretariat, kan bli vurdert som avtalepartnar.

8. Konsultasjonar og samhandling

Ein forventar at norske aktørar (eller partnarane deira) kan samordne verksemda si med andre aktørar som arbeider innafor samme tematiske felt. Dei må òg kunne samordne verksemda si med andre aktørar og styresmakter på ulike nivå i eit land.

Norske aktørar må kunne rapportere om korleis feltet av aktørar ser ut, og korleis innsatsen deira bidreg i forhold til sektoren/innsatsområdet som heilskap. Ambassadane skal vere ein sentral møttestad for konsultasjonar, som kan gje gjensidig utbytte ved å skape synergjar, komplementaritet og djupn i kunnskapane om utviklinga av landet.

Samstundes vil norske styresmakter gjennom andre kanalar (primært dei multilaterale) arbeide for at nasjonale styresmakter legg større vekt på å skape moglegheiter for utvikling ("enabling environment") for det sivile samfunn, med vekt på både juridisk rammeverk og respekt for grunnleggjande fridomar og rettar.

Øg i Noreg er det trong for å skaffe fram kunnskap om og drøfte dei ulike måtar ein frå norsk side kan bidra til utvikling på i eit særskilt land eller innafor eit særskilt tematisk satsingsområde. Dette inneber òg samhandling på tvers av organisasjonsgrensar og i eigna former mellom Utanriksdepartementet/Norad og organisasjonane.

9. Kontroll og oppfølging

Tilskotsytaren og Riksrevisjonen skal ha full innsynsrett i all dokumentasjon knytt til den verksemda som blir støtta, og skal dessutan til ei kvar tid ha moglegheiter til å kontrollere om støtta blir nytta etter vilkåra.

Tilskotsytaren vil òg kunne gå gjennom eller evaluere samarbeidspartnaren, tiltaka eller anna verksemd som ein mottar tilskot til. Tilskotsmottakaren pliktar å leggje til rette for slik oppfølging.

UD og Norad gjev nærmare opplysningar om krav til rekneskap, revisjon og rapportering i forvaltingsreglar for tilskot.

10. Søknad og rapportering

Søknadsfristen til Norad er vanlegvis 1. september kvart år for støtte påfølgjande år. For tilskotsmottakarar som har eit pågåande samarbeid med Norad, framgår søknadsfristar av Norad sin forvaltingskalender for kvart år. Norad vil i særlege tilfelle kunngjere andre fristar.

Norad gjev nærmare opplysningar om søknadsprosedyre. Krav til rekneskap, revisjon og rapportering blir gjevne i forvaltingsreglar for tilskot.

UD har ingen faste fristar for søknader om tilskot.

11. Adresser

Søknader og spørsmål om tilskotsordningane skal rettast til:

Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

Postadresse: Postboks 8034 Dep., 0030 Oslo

Besøksadresse: Ruseløkkvn. 26

Telefon: 22 24 20 30

Telefaks: 22 24 30 31

E-postadresse: postmottak@Norad.no

For informasjon, kontakt Norad si informasjonsavdeling eller besøk <http://www.Norad.no>

Utanriksdepartementet

Postadresse: Postboks 8114 Dep., 0032 Oslo

Besøksadresse: 7. juni plassen 1/Victoria Terrasse 7, Oslo

Telefon: 22 24 36 00

Telefaks: 22 24 95 80 / 22 24 95 81

E-postadresse: postmottak@mfa.no

For nærmare informasjon, kontakt departementet. Sjå òg informasjon om Utanriksdepartementet på Internett <http://www.odin.dep.no>